

HIIUMAA INTEGREERITUD ARENGUSTRATEEGIA 2014 – 2020

VAHEHINDAMISE KOKKUVÕTE

17.11.2020.a.

KÄRDLA

2020

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	2
2. VAHEHINDAMISE EESMÄRK	2
3. VAHEHINDAMISE PROTSESS	3
4. VAHEHINDAMISE ANALÜÜTILINE OSA	3
5. VAHEHINDAMISE TAGASISIDE, KÜSIMUSTIK	5
6. AUDIITORI OTSUSED, REVISJONIKOMISJONI OTSUSED, VAIDED	6
7. VAHEHINDAMISE VÕRDLUS MAK VAHEHINDAMISEGA	6
8. LÕPPSÕNA	7
9. LISAD	8

1. SISSEJUHATUS

Hiidlaste Koostöökogu MTÜ poolt koostatud Hiiumaa integreeritud arengukava on 28.10.2015.a. üldkoosoleku otsusega vastu võetud ja muudatustega kinnitatud 16.11.2016.a. Arengustrateegia osaks on strateegia ja strateegia elluviimise tulemuste vahehindamise protsess. Vahehindamise nõue on sätestatud arengustrateegia peatükis 11.5 (Seire). Vahehindamise protsessi kohta spetsiifilisi kirjeldusi arengustrateegias välja toodud ei ole.

Vahehindamise kava on välja töötatud ja kinnitatud Hiidkaste Koostöökogu juhatuse poolt.

2. VAHEHINDAMISE EESMÄRK

Vahehindamise eesmärgiks on saada ülevaade, kas strateegia rakendamine on olnud tõhus, kas strateegias seatud eesmärgid, sh statistilised näitajad ja normatiivid on täidetud. Samuti analüüsitakse vahehindamise käigus juhtimisprotsesse, võetakse arvesse hinnanguid aastaaruannetele, koostöökogu tegevuse läbipaistvust.

Vahehindamine annab indikatsiooni selle kohta, kas strateegiat või strateegia eesmäärke on tarvis muuta, kas strateegia täitmine on olnud edukas või esineb puudujääke või kõrvalekaldeid strateegia eesmärkide saavutamisest.

Vahehindamine annab muuhulgas indikatsiooni selle kohta, kuhu positsioneerub Hiidlaste Koostöökogu tegevustulemus võrdluses üldise MAK arengukava vahehindamise tulemusega.

Sisehindamisprotsesside (revisjon, audit) kaasamine vahehindamise protseduuride hulka annab terviklikuma pildi HKK tegevuse kvaliteedist ning võimaldab teha järeldusi ka muude protsesside ja dokumentatsiooni muutmise vajaduse kohta, nt põhikirja muutmise vajadus, töökorralduslike dokumentide muutmise vajadus.

3. VAHEHINDAMISE PROTSESSIS KASUTATAVAD SISENDID

Vahehindamise läbiviimiseks kasutatakse võimalikult standartseid sisendeid. Strateegia eesmärkide täitmise kontrollimisel on peamisteks sisenditeks:

- Taotlejate poolt e-pria's koostatud taotlusvormid
- Hindamiskomisjoni hindamislehed
- PRIA kulu ja maksedeklaratsioonid
- Avalik info taotleja kohta
- Taotleja/HKK liikme küsitlused
- MAK vahehindamise tulemused

Vahehindamise protsessi käigus võib ilmneda vajadus täiendavate materjalide kaasamiseks analüütilisse läbivaatusesse.

Vahehindamisse kaasatakse strateegia alusel ellu viidud lõpetatud projektid (hetkseseisuga 52).

4. VAHEHINDAMISE ANALÜÜTILINE OSA

Vahehindamise analüütilise osa käigus vaadeldi strateegias toodud statistiliste näitajate sihttaseme täitmist. Juhatus koostas valimi 30st analüüsitavast tulemusnäitajast ning abitabeli analüütilise töö läbiviimiseks. (tabel lisatud lisas nr 1). Hindamisele kaasati 2016-2019 kestel ellu viidud (lõpetatud) toetusprojektid.

Analüütilise läbivaatuse põhjal ilmesid järgmised negatiivsed kui ka positiivsed kõrvalekalded seatud sihtnäitajatest:

1. Erinevate taotlejate arv, sihttase 150, vahehindamise seisuga täidetud meetmete lõikes:
Meede 1: 20 taotlejat
Meede 2: 6 taotlejat
Meede 3: 6 taotlejat
Meede 4: 6 taotlejat
2. Uute ettevõtjate/taotlejate arv sihttase 20, vahehindamise seisuga täidetud 7
3. Noorte ettevõtjate/taotlejate arv sihttase 10, vahehindamise seisuga täidetud 7

Mõõdetavad tegurid 1-3 viitavad, et strateegias esitatud erinevate taotlejate sihttase 150 taotlejat ei ole vahehindamise seisuga saavutatav. Puudujäägi põhjuseks on osaliselt valine mõju FIE'de lõppemisest, kuna strateegiat koostades prognoositi palju FIE'dest taotlejaid. Samas ei selgita FIE'de eemalejäämine taotlusprotsessist nii suurt puudujääki. Sihttase 150 tuleneb EL toimimise määrusest, Eesti tasemel sellist regulatsiooni ei olnud ning aluseks võeti EL määruse keskmine.

Siinjuures on positiivne, et noored ja alustavad ettevõtjad on LEADER meetme rakendamisest aktiivselt osa võtnud ning sihttase selles osas on saavutatav.

4. Toetuse abiga elluviidud investeeringute maht 1.7 miljonit eurot. Sellest kaasatud toetus 990 tuhat eurot ehk 54%.

Arvestades toetuse määrasid erinevate meetmete(60% - 90%) lõikes viitab 54% toetuse osakaal, et taotlejad on pigem võimelised kaasama rohkem vahendeid ja rakendatakse ka võimalust teenida hindamisel lisapunkte standardist madalama toetusemäära rakendamise eest. Indikaator annab aluse järgmistel eelarveperioodidel vähendada meetmetes toetuse osakaalu ja suurendada omafinantseeringu osakaalu.

5. Määratud toetus meetmete lõikes:

Meede 1:	599 tuhat eurot e. 60% kogumahust
Meede 2:	137 tuhat eurot e. 14% kogumahust
Meede 3:	95 tuhat eurot e. 10% kogumahust
Meede 4:	121 tuhat eurot e. 12% kogumahust
Meede 5:	38 tuhat eurot e. 4% kogumahust

Meetmetevaheline jaotus sõltub esmalt avatud meetmete mahtudest. Taotluste esitamisel on selgelt enim üle märgitud Meede 1 e. ettevõtjatele suunatud meede. Meede 2 rakendamisel esineb samuti ülemärkimist kui meetmed 3 ja 4 on taotlusi esitatud tagasihoidlikumalt ning mõnel juhul ei ole avatud meetme mahtu saajaprotsendiliselt välja jagatud.

Sisendina edasises tegevuses indikeerib eelarve jaotus meetmete lõikes ettevõtlusele suunatud tegevuste eelistamist mittelulunduslikule tegevusele. Sh raskendatud on eesmärkide täitmine sihtnäitajate saavutamiseks Meetme 3 ja Meetme 4 puhul kuna taotlejatel puudub huvi läbi viia koostööprojekte ja arendusprojekte.

Meede 4 vajadus on lisaks oluliselt vähenenud peale omaavalitsusreformi.

6. Toetust saavate erinevate EMTAK'ite arv sihttase 50, vahehindamise seisuga täidetud 15

7. Toetust saavate koolitustegevuste sihttase 20, vahehindamise seisuga täidetud 3

Strateegis väljendatud erinevate EMTAK'ite kõrge sihttase tuleneb ootusest mitmekesisistada kohalikul tasandil pakutavate teenuste/kaupade jm arvu, kuid turureageering näitab, et tegelikkuses kasutatakse LEADER vahendeid kitsamalt. Põhjustena saab välja tuua (ka küsitluses viidatud) taotlemisprotsessi keerukuse, Hiiumaa piiratuse ja vähese majandusliku mitmekesisuse üldiselt.

Vähene koolitustegevuste läbiviimine on tingitud meetme ja ühistgevuse keerukusest, samuti vähestest potentsiaalsetest taotlejate arvust.

8. Investeeringud põllumajandustoodete töötlemisse sihttase 5, vahehindamise seisuga täidetud 5

9. Investeeringud metsasaaduste töötlemisse sihttase 5, vahehindamise seisuga täidetud 0

Näitajad indikeerivad, et põllumajanduse suunal on huvi LEADER meetme rakendamise vastu oluliselt suurem kui metsanduse ja metsasaaduste töötlemise suunal. Peamiste põhjustena näeme, et metsandusega seotud investeeringud on LEADER meetme eelarvet silmas pidades oluliselt suuremad ja metsatöösturite jaoks ei ole LEADER toetus seepärast atraktiivne. Samuti leiame, et osad metsasaaduste vääridajad ei kvalifitseeri ise ennast metsasaaduste töötlejana ja ei satu statilise vea tõttu valimisse.

Põllumajandusinvesteeringute suurus Hiiumaa tootmishaigusid arvestades on LEADER meetme kontekstis mõistliku suurusega ning jõukohane LEADER eelarve kui ka taotleja omafinantseeringu kontekstis.

10. Toetatud projektide poolt loodud töökohad sihttase 12, vahhindamise seisuga täidetud 39,5.

Töökohtade loomine annab oluliselt lisapunkte hindamismenetluses ning see on oluline mõju, miks sihttase juba vahhindamise seisuga ületatud on. Projektidesse kirjutatud töökohtade loomisest tuleb jääda konservatiivseks selles osas – kas kõik töökohad tegelikkuses ka täidetud on. Selles osas soovib juhatus läbi viia täiendava seire taotlejate hulgas.

11. Koguinvesteering energiatõhususse sihttase 5% kogu eelarvest, täidetud 19%.

12. Koguinvesteering taastuvenergia tootmisesse sihttase 3% kogu eelarvest, täidetud 5%.

Kõrge huvi taastuvenergia ja energiatõhususe vastu on strateegia eesmärgid silmas pidades positiivne trend, kuid nii mahukat investeeringut selles valdkonnas strateegia koostamisel ette ei nähtud. Olemas on alternatiivsed võimalused kus konkreetne meetme eesmärk on energialahenduste tõhusamaks ja säästlikumaks muutmine. Võimalusel peab määrama kindlad tegevusmahud prioriteetide lõikes.

5. VAHEHINDAMISE TAGASISIDE OSA, KÜSIMUSTIK

Vahhindamise osaks on taotlejate ja liikmete küsitlemine. Küsitluse eesmärgiks on saada sisendid meie tegevuse kohta. Tagasiside annab vastuse küsimustele, kas taotlemise protsess on lihtne ja läbipaistev, kas HKK tugi taotlemise juures on piisav, kas HKK tegevus on arusaadav, põhjendatud ja läbipaistev. Olulisimaks on saada sisend selle kohta, mida peaksime oma tegevuses muutma, parendama või lihtsustama selleks, et olla kasulikuks partneriks meie liikmetele ja rahastuse taotlejatele.

Küsimustik saadeti HKK liikmetele kui ka välistele partneritele/taotlejatele erinevate kanalite vahendusel.

Küsitlusele vastas 33 individuaalset vastajat. Küsimustik on lisatud aruande lisas nr 2.

Olulisemad tähelepanekud:

1. Keskmiselt esitab üks taotleja LEADER meetmesse 1 projekti eelarveperioodi lõikes
2. Nendest 50% on saanud positiivse otsuse
3. Suurimat kasu Hiiumaa arengule näevad taotlejad ettevõtete arengule suunatud meetmest (64%), seejärel küla- ja kogukonna arengule suunatud meetmest (24%)
4. 80% vastanutest hindab Koostöökogu teenused ja tegevuskeskuse sh nõustamist tööd väga heaks või heaks.
5. 42% vastanutest peab taotlemist lihtsaks, **30% peab taotlemist keeruliseks.**
6. 63% vastanutest peavad HKK strateegia ja tegevuse eesmärgid arusaadavaks
7. 65% vastanutest leiab, et HKK liikmeksolemine on nende ettevõttele/MTÜ'le kasuks tulnud
8. 54% vastanutest peavad arusaadavaks HKK hindamiskriteeriume toetuse taotlemisel.

Järgmisel eelarveperioodil oodatakse:

1. Rohkem ettevõtlusele suunatud projekte
2. Rohkem kogukonnale suunatud projekte
3. Kohalikku elu mitmekesistavaid projekte
4. Läbipaistvust ja ausust valikuotsuste tegemisel
5. Rahastust suurprojektidele, mis aitavad luua püsivaid töökohti
6. 69% vastanutest soovib tulevikus osaleda ettevõtluse arendamisele suunatud projektides (taotlejana)
7. 63% vastanutest soovivad näha uue sisuga meetmeid ja tegevussuundasid
8. 42% vastanutest soovib tulevikus esitada projekti mahus 10 000 – 25 000 eurot. 18% kuni 10 000 eurot ja 18% 25 000 – 50 000 eurot.

Hiidlaste Koostöökogu töös soovitakse näha järgmisi muudatusi:

1. Tuleb jätkata samas vaimus
2. Tulemust, mis on mõõdetav piirkondlikus arengus numbrites ja maine kasvus
3. Rohkem suhtlust
4. Rohkem kontrolli toetuse saajate üle järelvalveperioodil
5. Rohkem laiapõhjalisust

Lisaks on 88% vastanutest valmis osalema uue eelarveperioodi ja uue strateegia ettevalmistamisel

Küsitluse kokkuvõttena ollakse Hiidlaste koostöökogu senise tegevusega Rahul.

6. AUDIITORI OTSUSED JA REVISJONIKOMISJONI OTSUSED, VAIDED

Perioodil 2016-2019 auditeeritud majandusaasta aruanded sh raamatupidamise aruanded ja tegevusaruanded on märkusteta. Tegevus on olnud läbipaistev.

Perioodil on olnud üks toetuse taotlemise hindamistulemuse vaidlustamine Miina Kallikorm & MEREKARU MTÜ. PRIA vaide menetlejana toetas HKK seisukohti ning hindamiskomisjoni otsust ümber ei pööratud.

Esinenud on juhuseid, kus PRIA ei kinnita toetuse taotleja ja tegevuste abikõlblikkust, kuigi tegevuskeskus ja hindamiskomisjon on tegevused abikõlblikuks lugenud.

7. VAHEHINDAMISE TULEMUSTE VÕRDLUK MAK VAHEHINDAMISEGA

Maaelu arengukava vahehindamise metoodika lähtub MAK eesmärkide saavutamisest prioriteetide lõikes sarnaselt Hiidlaste Koostöökogu Arengustrateegiaga. Samas on MAK arengukava eesmärgid riikliku arengukavana üldisemad, kui HKK eesmärgid.

MAK vahehindamise algallikateks on materjalid PRIA'st, sh. taotlejate poolt esitatud toetusetaotlused, samuti iga-aastane tagasiside kohalikest tegevusgruppidest mida on kogunud MeM, kui ka statistikaameti info ja veebiküsitlus. Suures ulatuses MAK vahehindamise ja HKK Strateegia vahehindamise algandmed kattuvad.

Erinevusena tuleb välja tuua, et HKK vahehindamine on läbi viidud 31.12.2019 seisuga lõppenud projektide osas, MAK vahehindamine arvestab 2014-2020 perioodi ja on seega võrdluses HKK strateegia vahehindamisega kogu perioodi eesmärkide saavutamisele lähemal.

Ühise nimetajana võime täheldada, et nii nagu HKK Strateegias nii on ka MAK eesmärkides enim täitnud MAK prioriteetide 6A ja 6B valdkonnad. Selline täheldus on suures osas tingitud sellest, et enamus projektitaotluste esitajatest on esmase valdkonnana esitanud 6A või 6B, kuigi kaasnevad valdonnad on samuti esitatud mis näitavad suuremat mitmekesisust on statistiliselt peamiseks märgitud siiski 6A ja 6B ning see kajastub ka statistikas.

Arvame, et tegelik mitmekesisus on suurem ning strateegia rakendamine on olnud statistikas lähtuvast laiapõhjalisem.

Ka MAK vahehindamise tulemusel järeldub, et valdav osa projekte (s.o. 85%) on uuenduslikud, ning suur osa projekte (s.o. 64%) on piirkondliku eripäraga, mis on samuti sarnane joon HKK Strateegia vahehindamise tulemustega.

Samuti on ühiseks jooneks loodavate töökohtade eelarve suur ületamine. MAK arengukava eesmärgiks oli perioodil luua 280 töökohta, tegelikult on loodud 562 töökohta – eesmärgi täituvus üle 200%. HKK strateegia eesmärgiks oli luua 12, täidetud on 39 kohta st. eesmärgi täituvus 300%.

MAK vahehindamine toob välja soovitusel, mida järgida strateegia edasisel rakendamisel:

- Anda võimalus rakendada multifonde. HKK nõustub soovitusel ja teeb koostööd nii LEADER liidu kui ministeeriumitega Multifondide rakendamiseks järgmisel eelarveperioodil.
- Pidada töökohtade loomisest olulisemaks töökohtade säilitamist ning soodustada innovaatiliste lahenduste kasutamist. Selle prioriteedi muutmist HKK strateegias tuleb põhjalikult kaaluda ning vajadusel lisada nii strateegia kui hindamiskriteeriumite osaks.
- Lihtsustada ühisprojektide nõudeid. HKK nõustub seisukohaga, ühisprojektid on keerukad ja osaliselt seetõttu huvi nende elluviimise vastu puudub.
- Lubada teostada tootearendust investeeringuprojektides.

8. LÖPPSÖNA

Hiidlaste Koostöökogu vahehindamise käigus analüüsiti HKK tegevust, toetuste taotlemise protsessi ning esitatud taotluste statistilist ülevaadet. Selgitasime vastavused ning puudujäägid meie strateegiliste eesmärkide saavutamises ja analüüsisime võimalikke mõjusid ja põhjuseid miks sihtnäitajate saavutamine on olnud keerukas või lihtne.

Vahehindamise tulemusi saame kasutada järgmise eelarveperioodi ettevalmistamisel ja tänaste tegevuste suunamisel Strateegia eesmärkide paremaks saavutamiseks.

Mööndusena tuleb lisada, et Strateegia on koostatud eelarveperioodi alguses 2014.a. ning on sellest ajast arvates olnud staatiline dokument mis tähendab, et strateegiat ei ole kaasajastatud seoses

muutustega nii majanduskeskkonnas kui kolmanda sektori arengus ja seeläbi on mõnedki strateegias toodud eesmärgid tänases keskkonnas püüdatud või mittevajalikud.

Eraldi tuleb juhtida tähelepanu, et strateegia rakendamise raskuskese on jäänud perioodi, mida vahehindamine ei vaatle. Olukord on tingitud pikast strateegia käivitamisprotsessist kui ka pikkadest tähtaegadest projektitoetuse tegvuste elluviimisel, mistõttu oluline osa alustatud projektidest ei olnud vahehindamise seisuga lõpule viidud ja jäid seetõttu valimist välja.

Kaasame lisaks vahehindamise tulemustele statistilise ülevaate elluviidud projektidest 02.2020.a. seisuga.

9. LISAD

Lisa nr 1: Strateegia sihtnäitajate analüütiline kontroll

Lisa nr 2: Küsitluse vastuste kokkuvõte.

Lisa nr 3: MAK vahehindamise kokkuvõte.

Lisa nr 4: Statistiline ülevaade projektidest 08.2020.a. seisuga